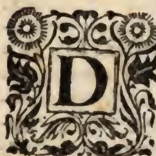
DISPUTATIO INAUGURALIS MEDICA
DE
VOMITU AQUÆ EX GULA,
Vulgo:
Hertz-oder Gallen-Wasser;

Quam
AUSPICE SUMMO
DECRETO ET AUTHORITATE INCLYTI MEDICORUM ORDINIS IN ALMA HAC ET ANTIQUISSIMA EBERHARDINA,
PRÆSIDE
VIRO NOBILISSIMO, EXCELLENTISSIMO, ET EXPERIENTISSIMO, DOMINO,
DN. ELIA RUDOLPHO CAMERARIO,
Phil. & Med. D. & P. P. Ordinario, Facult. h. t. DECANO Spectatissimo, Sereniss. Duc. Würtemb. Archiatro & Consiliario,
Fautore, Patrono & Praeceptore suo colendissimo,
PRO LICENTIA.
Summos in Medicina Honores, Privilegia & Insignia
DOCTORALIA
ritè legitimeque consequendi,
Publico & solenni Examini submitit,
Ad diem Septembris.
IN AULA NOVA,
MELCHIOR FRIDERICUS Geuder/
Nördlinga-Rhætus.

TUBINGÆ,
TYPIS Viduæ JOHANN-HENRICI REISI,
ANNO MDCLXXXVI.

PROOEMIUM.

DUm ex more recepto post *exantlata examina Publicum* edere *Specimen* jubeor, hac Disputatione excussum affectum Tibi sisto, B. L. utut ejus in scriptorum monumentis rara injiciatur mentio, in praxi tamen haud infrequentem, ex Excell. DN. D. Præsidis (cui, quantum mea debeant studia, nunc tacita potius veneratione prosequi, quam operoso verborum ambitu, eoque tamen insufficienti complecti, par erit) observatione. Cum autem ne profuse quidem fari, nedum copiose præfari pagellarum angustiis circumscripto liceat, id unicum contendo, ne, si hoc thema minus forsan concinne & accuratè elaboratum videatur, vitio statim vertas, sed ætati, qua & judicium & experientiam multum adhuc impediri lubens fateor, tantillum indulgeas, nec minus Auctorum, quorum vestigiis potuissem insistere defectui aliquid tribuas. Sit ergò.

§. I.

NOn arbitror esse necessum, ut multum temporis chartæque perdam in operosa *nominum* enodatione *Philologica*, eorundemque ubere explicatione; cum, quid *Vomitus* in genere, quid Vomitus Aquæ, sive seri sibi velint? neminem, vel leviter rudimentis Medicinæ imbutum latere possit. Hoc tamen *monendum* duco, me vocem Vomitus alias ventriculi affectum dicentem, in significatione minus quidem usitata, non absona tamen, nec prorsus non analoga adhibere, prout comparationem inter utrumque affectum instituenti patebit.

§. II.

Id autem *primum* mihi datum negotii existimo, ut affectus hujus *historiam* ante omnia oculis exponam: Homines potissimum *temperamento* gaudentes bilioso, aliquando melancholico, quorumque sanguinem particulæ acres, & θia peregrina inficiunt, *parum appetentes*, *vini* vel Ω *us* ipsius potui nimis dediti, vel illud jejuno haurire stomacho soliti, vel etiam, qui alias *minus assueti* per unum alterumve diem liberius paullo *Libero Patri litârunt*, mane, excusso somno, cum ore *fauces* habent *siccissimas*, *molesti quid* in faucibus, ac infra illas, quodque glutinosum quasi tenaciter hæreat, sentiunt, in parte scrobiculo cordis superiori inque principio nonnunquam faucium, per quadrantem horæ & ultra adeò irritans, ut non solum ipsi ægri *excreatione* summo conatu illud educere tentent, sed & ipsa natura magna vi ad *sudorem* usque *conatu* à vomendi conatu diverso ejus moliatur expulsionem, usque dum *seri tenuis*, modo insipidi, nonnunquam acidi, aliquando biliosi amaricantis, exigua, plerumque quantum *unum* excipit *cochlear*, nonnunquam *duo* vel *tria*, portio ejiciatur. Vulgus *id serum* appellare solet, das Gallen-Wasser / ratione nominis deducta à *sapore* plerumque bilioso-amaro: Alii vocant, das Hertz-Wasser/ cujus nominis non adeò patet ratio, nisi quod forsan quidam ea, sed absurda ducantur opinione, fontem hujus aquæ in pericardio liquorem quendam seri sobolem continentem quærendum esse; vel quod illa irritatio molesta frequenter circa cordis vulgò dictum scrobiculum sentiatur.

§. III.

His præmissis describo hunc morbum, quod sit *excretio per os humoris serosi, descripto modo se habentis, à fibrarum gulæ musculosarum contractione spasmodica, ob mucum gulæ irritantem proficiscens.* Varie posset hic morbus definiri, vel per *actionem depravatam*, vel per *morbum solutæ unitatis*, aut *auctæ magnitudinis*.

§. IV.

Quia autem in definitione affectus dicitur *excretio humoris serosi per os*, necessum erit, cum variæ ejusmodi *excretionum species* libros Medicorum occupent, quasdam enarrare, & ab hoc

affectu

affectu distinguere. Motus ergò convulsivus fibrarum gulæ statim dicit non intelligi hic 1. *illam excretionem fieri per os*, quam *Ptyalismum* vocant, dum saliva vel ob materiæ copiam, vel glandularum secernentium laxitatem, aut aliam quamcunque labem; vel ob fieri per medicamenta, ☿ialia præsertim, fusionem, attenuationemque per ductus salivales *Warthonianos*, *Stenonianos*, *Riviniano-Bartholinianos*, & *Nukianos*, ab Inventoribus ita dictos, nec non alia vasa glandularum secretioni salivæ ministrantium excretoria (ab *Excell. Dn. D. J. M. Hoffmanno*, *Jun. P. P. Altorffino*, *h. t. ibid. Rector. Magnif. Præceptore & Fautore meo honoratissimo*, nec non à *B. Lossio* peculiaribus *de Saliva* Disputationibus accuratissimè descripta) copiosè in cavitatem oris deposita, crebram sine tussi screatu & vomitu expuitionem inducit. Nec 2. *illam*, quam tum *vomiturientes*, tum *oscitantes* experimur sæpè, quando glandulis & ductibus salivalibus à musculis compressis saliva extra os, nonnunquam ad aliqualem distantiam prosilit. vid. *Nük. de ductu salival. nov. c. 2. p. 46.* Nec 3. *illam*, quam in studioso observavit laudatus *Lossius*, ex cujus *uvula* limpida & aquosa materia cum impetu exiliit. Nec 4. *illam*, dum cum screatu & tussi serum ex minutis *asperæ arteriæ* glandulis, vel aliunde in partes respirationi dicatas derivatum ejicitur. Nec 5. hic *vomitum aqueum* à ventriculo contingere itidem solitum intelligi, docet molestiæ locus, & aquæ ejici solitæ exigua quantitas: non tamen nego, utrumque aliquando jungi. Quorsum referenda sit observatio *Hanemanni*, *in Ephem. Curios. Dec. 2. Ann. 4. obs. 108. p. 207.* annotata, ob omissas potissimas & summè necessarias circumstantias determinari nequit.

§. V.

Sed pergo ad propositum affectum, cujus *Subjectum inhæsionis* est canalis ille, ori ad ventriculum usque continuus, *Oesophagus* & *Gula* dictus, nervis, arteriis, venis, vasisque lymphaticis præditus, ex tribus juxta *nonnullos*, ex quatuor, quinque imò sex secundum *alios* tunicis constans, exteriori communi, à plerisque à Peritonæo, à *Willisio* à diaphragmate, à *Diemerbrœkio* & *Blasio* à Pleura derivata: altera carnosa, & veluti musculosa, (quam duplicem facit sex numerans tunicas *Blasius*,) fibris longitudinalibus,

 trans-

transversis oblique ascendentibus & descendentibus pro subjectorum varietate variis instructa. Cui subjacet tertia in lamellas varias divisibilis, à *Blasio* in Oesophago vitulino, *Bohnio* in canino notata, inque bovino nuper à me visa, membranacea. (vid. *Blas. Anat. Anim. & Bohn. Colleg. Anat. experim. Msc.*) Quarta nervea, membranæ os faucesque succingenti continua, post levem elixationem tendinea & quasi cartilaginea eodem *Bohnio* teste evadens, crustaque villosa tenuissima veluti lanugine obducta, quam nonnulli, (forsan non inconcinne,) quintam constituere tunicam contendunt. Nervea tunica ablata conspectui se sistunt glandulæ plurimæ miliares, cœtui congregatarum secundum novam *B. Lossii in Disp. de glandul. in gen.* divisionem annumerandæ, vasis excretoriis veluti foraminulis exiguis apparentibus singulæ præditæ, pressæque humorem quendam stillantes, nec veteribus, quantum ex *Th. Janson. ab Almeloveen invent. nov. antiq. §. 18. p. 161.* colligere est, penitus ignotæ, accuratius tamen notatæ ab eodem *Lossio*, *Wepfero*, *Hardero*, Brunnero, *du Verney*, *Craanio*, *Broen*, *Kœnigio*, & diversis in scriptis descriptæ: melius & facilius observandæ si nervea divulsa tunica carnea luci opponatur secundum *du Verney*, vel gula in aqua maceretur, vel microscopio subjiciatur, secundum *Wepferum* & *Kœnigium*. Prioribus duabus enchirisibus contentum me esse jubebat microcoscopii defectus, quibus adhibitis in gula ex animali recens mactato desumta promte in conspectum venerunt. Sed aurem quis vellicat; has glandulas non minus ac stomachicas in brutorum tantum, non hominum cadaveribus esse repertas: Verum enimverò præterquam quod perpetua ferè corporis inter humani & plerorumque brutorum structuram internam intercedat analogia, quæ objici potest, de illarum in corpore humano quoque existentia ex hoc solo dubitare nollem, nec illum nodum in scripo quæsiturum statim dicerem, qui illas ut & stomachicas (quas in fœmina fluore uterino laborante, *Muraltus*, in infantibus *du Verney* se vidisse referunt: vid. *Bonet. Anat. Pr. l. 3. S. 36. p. 1353. & Journal des sçavans. Ann. 78. m. Aug. p. 372.*) in humanis cadaveribus curatius investigare conaretur; utut non desit dubitandi ansa, an facile nudo præsertim oculo quis illas sit visurus, post mortem

quippe

quippe flaccescentes, eo ferè modo, quo pinealis glandula in canibus à nonnullis eapropter deesse credita (quam tamen, si primo statim caput inspiciatur, apparere, ex relatione *Amici* didici) flaccescit, & instar membranæ concidit; quod ex eo evadit probabilius, quod hæ ipsæ glandulæ in Oesophago brutorum altero post extractionem die nudo oculo inspecto tantum non frustra quærantur. Et si *glandulas vasorum lymphaticorum* stamina appello æternumque *glandulas* inter & *vasa lymphatica* commercium cum *Stenone, Wedelio aliisq;* urgeo; *vasorum lymphaticorum* in Oesophago etiam conspectorum præsentia egregium pro stabilienda *glandularum* existentia subministrat argumentum.

§. V I.

Causa est *fibrarum tunicæ œsophagi carnosæ contractio spasmodica*, ab irritatis Ωbus animalibus dependens: Res verò irritans est mucus alias naturaliter gulam oblinens, aliquando quantitate deficiente, aliquando qualitate, dum non blanda roscida sua substantia humectat, sed particulis acribus, acutis, cuspidatis, rigidis, rodendi, pungendi, vellicandi vi gaudentibus præditus est, aliquando utraque peccans.

§. V I I.

Hæc ut eo melius intelligantur, inconcinnum non erit, *seri conditionem* in statu naturali paucis proponere. Constat ergò ex *Physiologicis* 1. fluidum illud eleganti se rubedine commendans, quod massam solemus nominare sanguineam, ex duabus partibus constare; *una* purpurea sulphureo-salina purissima, & maximè exaltata, secundum *Lewenhokium, Casp. Bartholinum, Syen, Brunnerum, Bohnium, Kœnigium*, & *alios*, sub minimorum globulorum in continuo motu nunc sursum nunc deorsum, nunc ad latera tendentium schesi apparente; *altera* (quæ experimentis *Boylei in appar. ad histor. sangu. hum.* & *Bohnii in Lips. Act.* enarratis potissimam ejus constituit partem) seroso - gelatinosa, mucilaginosa, quæ post pastum chylosa, alias verò crystallina pelluciditate gaudens observatur, & fibrarum quoque sanguini vulgo tributarum auctor est, transvectionem prioris insuper juvans. Constat 2. portionem hujus postquam illam ope fibrarum cordis muscularium in arterias propulsam tanquam individuus comes; ad

extre-

extremitates utque arteriarum secuta fuerit pro nutritione partium una cum illa, & pro humectatione & oblinitione ipsarum hinc inde deponi; aliam in variis glandulis secerni, vel sanguineæ massæ ad varios usus præstandos, sive immediatè, sive mediatè reaffundendam, vel è corpore eliminandam; aliam cum dictis globulis venas intrare; reliquam tandem venas intrare non valentem vasis sic dictis lymphaticis à *Th. Bartholino*, si non primum visis, primum tamen erudito orbi communicatis ac descriptis in interstitia fibrarum desinentibus, & ex mechanica quadam secundum *Schelhammeri* placitum, necessitate venis in officio reducendi associatis se insinuare, & vel immediatè magis per lymphatica nempè jugularia & axillaria descendentia nominata, vel mediante ductu thoracico cum sanguine venæ subclaviæ & jugularis ad sanguinis fontem, Cor videlicet redire, sicque suum peragere circulum. Constat 3. serum à quibusdam glandulis secretum glutinosum quasi ac mucosum per membranas partium cavarum diffusum easdem humectare & oblinire. Constat denique ex Pathologicis, dictam partem serosam esse salium receptaculum, adque illa in sinu suo gerenda aptissimum.

§. VIII.

His ita, quantum instituti permittit ratio, suppositis & consideratis, haud erit difficile, *modum quo morbus hic producitur*, probabiliter saltem deducere, modo mox dicendo. Dum nempe serum inevitabili circulationis lege cum sanguine ad Oesophagum quoque defertur, ut pars pro nutritione relinquatur, alia à glandulis dictis separetur, pro oblinenda gula mucoque singulas ejus membranas nerveam potissimum perfundente ac humectante, ipsi obducendo, reliqua partim per venas, partim per vasa lymphatica ad cor redeat; illud v. particulis sulphureo-salinis biliosis vel aliis acribus impraegnatum est, mucum talibus tinctum relinquit, (ille enim mucus nil nisi serum est) & accusatæ particulæ singulæ absorberi aut revehi nequeunt; Mucus ergò vel ob seri vitium, cujus soboles est, vel ob ipsarum glandularum suo non debitè fungentium officio culpam, vel à transmissis per os ad gulam (quod aliquando fit) acris redditus distendendo, vellicando, aliove quovis modo irritat, ut à fibris muscularibus spasmodicè contractis

serum

ſerum, quod in vaſis lymphaticis glandulis ac dicendis locis continebatur, mox extorqueatur, ſurſum pellatur, & per os excernatur, Annon hydatides etiam ab ejusmodi ſtagnatione & motu ſeri impedito oriundæ hic quoque oriri poſſint & irritare, usque dum ruptæ contentum cogantur evomere humorem, aliis judicandum reliquo: de hoc tamen non dubitans, illi ſero, quod in hoc affectu excerni cernimus, non nihil ſalivæ ob glandulas & vaſa ſalivalia ſub illo conatu & expulſione à muſculis compreſſa, linguæque agitationem majorem & frequentiorem, accedere & una ejici. Addidi ſupra etiam *vitium quantitatis deficientis*, dum enim gula iſto muco denudata nec ſufficienter obducta eſt; nerveæ fibrillæ facillimè irritantur, & ſpasmodica conſtrictione ſerum ex dictis locis extrudunt. Iſta autem loca ſunt modò glandularum (accedente earum laxitate & debilitate, aut etiam vaſculorum excretoriorum in cavitatem gulæ hiantium ob ſiccitatem & calorem arefactione, conſtrictione, anguſtatione & obſtructione) areolæ, modo vaſa lymphatica, (quæ in ſtatu naturali nonniſi revehentia, quin coacta preſſa in p. n. contentum evomant, nullus dubito) modo tunicarum quartæ præprimis & quintæ interſtitia. (cui meditationi anſam dedit *Albinei* & *Wepferi* de cauſa boli in faucibus ab hyſtericis potiſſimum ſentiri ſoliti, conjectura, vid. *Wepf. Hiſtor. Cic. aquat. c. 20. p. 260. & 267.*)

§. IX.

Nec *reliquorum* præſentium *ſymptomatum* rationem reddere nunc erit difficile; *Appetitus* ſiquidem *imminutus* debetur liquori gaſtrico debita craſi non gaudenti, non debite ac blande ſalino, acido, ſpirituoſo volatili exiſtenti, ſed acrimonia tali ſalina ſylveſtri peregrina, inimica, quali totum ſerum, impregnato: Neque id mirum; cum ipſe ille liquor gaſtricus, (qua voce libentius, quam fermenti minus congrua utor) ſi tum ratio, tum experimenta præcipuè *Bohniana* conſulantur, nihil aliud ſit, quam ipſiſſimæ lymphæ portio à glanduloſa ventriculi tunica ex arterioſo ſanguine ſecreta, & ſpirituum animalium per nervos copioſè ventriculo implantatos affluxu paullo magis volatiliſata & exaltata. *Anxietas* verò illa deducenda à cordis & ſanguinis motu per ſummum illum naturæ conatum immutato, & inæquali reddito, ſpiritibus

animalibus etiam in motus anomalos & tremulos quasi actis, variasque ideas menti offerentibus; quod & in vomendi conatu, in magno terrore, similique casu fieri quemvis frequens, & minus plerumque optata experientia sufficienter potest edocere. Qui illam anxietatem nonnunquam sequitur *sudor*, ille pro re nata, vel citatiori massæ sanguineæ motui, vel fibrillarum & glandularum subcutanearum à spiritibus intro quasi se recipientibus relictarum laxitati, hinc facili seri transmissioni adscribendus, quod posterius in alio quidem casu *B. Ettmüllero* placet. *Oris vero & Faucium* post expergefactionem *siccitas*, quam cum sanis tantum non omnibus, licet non in eodem gradu experiuntur communem, ipsam etiam de qua supra denudationem monstrans, vel salivæ secretioni, ob motum massæ sanguineæ nocturno tempore leniorem aut musculorum glandulas salivales comprimentium & linguæ motum cessantem, minori, (vid. *Nük. l. c. p. 34.*) vel particulis, quibus serum imbutum est salinis acribus calidis, potentialiter quasi (liceat ita loqui) exiccantibus imputanda.

§. X.

Res porrò causam jam dictam morbi productricem *foventes, augentes, exaltantes*, sub considerationis incudem omninò vocandæ, *in naturales, nonnaturales*, & *præter naturales* dividi solitæ: *Naturales* inter statim occurrit *temperamentum* biliosum, aliquando melancholicum, particularum talium, quales accusavi, fœcunda mater; Juvenilis, potissimum verò virilis *ætas* huic affectui magis est obnoxia, tum propter vitium in diæta accusandum ipsi frequentius, tum propter salium in sero sylvestrium ex tali diæta abundantiam, hincque serum facilius in orgasmum agendum. *Sexus* uterque huic aptus est affectui, *Viri* tamen ob illam externam caussam frequentius contingentem magis ipsi subjiciuntur.

§. XI.

Non naturalium verò rerum, sive Causarum procatarcticarum ingentem in morbis producendis vim quis est, qui nesciat? occurrit hic *Aër*, tum vi sua elastica pulmones intrans, sanguini commiscendus, tum exteriorem corporis peripheriam ambiens, nec non cum saliva, cibisque continuo deglutitus, calidior justo & fervidior

dior modo, sanguinem impetuosius ex agitando, serum attenuando, & apertis simul poris copiosius illud eliminando; modo exhalationibus humidis salibusque variis peregrinis impraegnatus sanguinem similibus particulis inficiendo, huic morbo ansam praebens. Quibus peculiares *astrorum influentiae* magni fiunt, (quos inter unum & alterum alias *Philosophiae corpusculari* & *Cartesianae* summè addictum, esse miror) illi hic quoque iis locum concedunt: an verò praeter Solem & Lunam reliqua etiam astra ratione suorum effluviorum motuumve, nec non ratione variarum constellationum, oppositionum, conjunctionum in morborum generatione tantum attendenda sint? non immerito dubitat, qui immensam illorum à terreno globo distantiam consideraverit, nec non ignotam esse in tanta multitudine eorundem naturam, vimque non perceptibilem, & praeterea odiosum Astrologorum dissensum, experientiasque quas adducunt nimium quantum fallaces cognoverit; quae omnia accuratissimè tum in Collegiis, tum scriptis publicis excussit *Acad. Altorffin. Decus*, *Celeberr. Sturmius*, quem haud ita pridem, & *Patronum optimum & Praeceptorem fidelissimum* sum expertus. Aërem excipiunt *cibi calidiores, pingues, sulphureo-salinas particulas nec non acrimoniam* sive in se, sive ex conditura & praeparatione culinari habentes, sive in corpore demum secreti, mutati, fundentes: *Vinum* austerum, acerbum, particulas multas acidas, acres, sulphureo-salinas, terrestres, impurasque alias in suo fovens sinu: vel generosum etiam optimum & purissimum, in quantitate quam par est, majori, aut tempore incongruo haustum, non solum massam sanguineam exagitans, in effervescentiam agens, portiones balsamicas, blandas roscidas nimis resolvendo, attenuando, deprimendo, liquorem gastricum obtundens, sed & acres exaltans, augens, aliisque modis earum proventui favens: *Vini* item Ω, particulas sulphureo-salinas, oleosas, calidas, concentratas magis possidens, & efficaciores, ob liquoris gastrici suppressionem enervationem ad acrium, acidarum particularum generationem multum conferens. Dicta tam alimenta quam potulenta non solum sero talem imprimunt characterem, dum in sanguinem abeunt, sed & in ipso transitu gulae aliquid relinquunt. *Motus* & *quies*, si modum excedant,

ille particulas spirituosas absumendo, & imminuendo, blandas vero & balsamicas attenuando & resolvendo, acrimoniæ fores pandens: hæc torporem spiritibus inducendo, dictarum laudabilium particularum productionem impediendo. Quo ferè modo suum quoque conferunt symbolum, *somnus* & *vigiliæ*. Sic excernenda varia *retenta*, & retinenda *excreta*, ut & tandem *animi pathemata*, ira cumprimis & terror, quin magnam habeant in dispositione tali, qualem diximus, sanguini inducenda modo agendi ex jam dictis facilè eruendo, virtutem, neminem qui dubitet, fore, persuasum habeo. *Præternaturalium* censui, tùm intemperies totius, tum subjecti particularis qualiscunque à naturali devians crasis, organisatio, unitatis solutio inserenda.

§. XII.

Signis multis *diagnosticis* in hoc affectu opus non est, ipsa ægri relatione in hoc Medicum sublevante; *subjectum* v. illa molestia & irritatio in faucibus & parte scrobiculo cordis superiore, tum conatus iste manifestant: *Causæ* quoque quoad qualitates indolem cum temperamento & causis prægressis ipse sapor materiæ excretæ & siccitas faucium ostendunt. Ratione *Prognoseos affectus* existit in se molestus magis, quam periculosus; quod ad durationem attinet, molestia illa per quadrantem horæ aut paullo ultra durat, ejectaque materia conatus cum anxietate nonnunquam statim, rarò interjecta longiori mora cessat. Non pauci per unum & alterum mensem imò & annum, molestum hunc patiuntur affectum, succedente hydrope modo ascite, plerumque tympanitide.

§. XIII.

Differentias qui sectari vellet, aliquas ab affectus longiori vel breviori duratione, qualitatum item materiæ excretæ intensiorum vel remissiorum ratione desumere posset.

§. XIV.

Nunc ad *curationem* promovens pedem talem ex methodo medendi formo indicationem: *Solutio continui est tollenda, partium consolidatio intendenda; particulæ muci ac seri salinæ acres, &c. sunt infringendæ, corrigendæ; muci etiam defectus restaurandus, ꝯ us irritati demulcendi, genusque nervosum iterum solandum.* Quæ commodè exequetur Medicus per medicamenta *fi-*

xiora,

xiora, *absorbentia* dicta, & simul *nervis ditata*: Hæc enim particulis suis terreis, fixioribus, minus mobilibus, spongiosis, porosis, obtusis, mole aliqua & gravitate respectiva gaudentibus tenues, acres, biliosos, sulphureo-salinos, serosos, acidos humores intra poros suos recipiunt, absorbent, imbibunt, saturando corrigunt, angulos spicula & aculeos obtundunt, diffringunt, impetum, rarefactionem, æstum & effervescentiam interpositione sua & mole componunt, spiritus animales turbatos sedant, compescunt irritatos, furibundos placant, nervosas partes roborant, inque priorem placidum statum omnia redigunt, quo facto etiam sero debitus restituitur circulus, & partium continuitas soluta coalescit. His jungenda *humectantia*, *diluentia*, *demulcentia*, & alia, quæ vel aqueis particulis, vel glutinosis, mucilaginosis, balsamicis, roscidis, emplasticis quasi, lævibus, hamatis, viscidis particulas supra dictas peregrinas diluunt, temperant, vel inviscant, in motu suo impediunt, aculeos sibi implicatos retundunt, tenuitatem incrassando corrigunt, muci blandi succedaneum suppeditant, ipsiusque irritantis abstersionem juvant, & continui solutionem tollunt. Possunt autem ad obtinendas dictas intentiones ex Materiæ Medicæ nostro præsertim seculo locuplete penu varia desumi, quæ inter usitatiora sunt *C. C. phil. calc. ust. præparat. Cran. hom. phil. calc. C. alc. phil. calc. Ungul. alc. præparat. ♁. diaphoret. oc. 69. præparat. Corall. r. præparat. cryst all. præparat. ♁ nativ. Unicorn. fossil. Bol. arm. præparat. croc. ♂. Consf. ros. damasc. r. rad. cichor. nymph. acetosell. pap. errat. pulp. citr. condit. miv. cydonior. condit. Syr. de alth. Fernel. e rof. sicc. pap. simpl. pap. errat. acetos. acetosell. granator. rub. id. Aq.* ex dictis *destillatæ* & aliæ appropriatæ. *Theriac. Cœlest. Extr. pap. errat.* Formulis qui delectatur, sequentes sibi habeat:

℞. *C. alc. phil. calc.*
C. phil. calc.
Corall. r. præparat.
Unicorn. fossil. an. ʒß.
♁. nativ. gr. viij.
Misc. F. Pulv.

Cujus *dosis* ʒß. cum seq. vehiculo.

℞. *Aq. nymph.*
pap. errat.
senecii an. ℥j ß.
Syr. e. ros. sicc.
acetosell. an. ℥iij.
Msc. det.

℞. *Cons ros. r.*
rad. cichor.
pap. errat. an. ℥ ß.
pulp. citr. condit. ℥iij.
Syr. granator.
de alth. Fernel. a. q. s.
F. Electuarium.

℞. *Extr. pap. errat.*
Theriac. Cœlest. an. gr. iij.
Misc. F. pil. n. VI.
dentur pro I. dosi.

Julapia etiam vel cum *aqua* communi, vel cum *aquis destillatis* cum *Syrupis* dictis confici possunt; Serum ad debitam crasin, texturam ac saporem reducet usus longior *jusculorum acetosa, spinachia, fragaria* recentibus *alteratorum*. Liberum interea unicuique est, hæc vel similia in usum ducere; nec iisdem quoque semper *formularum* generibus pertinacius inhærendum, sed *tempori* interdum, nonnunquam *ægri* quoque genio & voluntati aliquid indulgendum, cum alius *pilulis* delectetur, alius *pulverem* solum, alius cum *aquis* & *syrupis* permixtum lubentius assumat, alius vero delicatior *electuaria, rotulas*, & similia præ omnibus exoptet. Mutare autem compositiones, & ægro cuivis, (fiat tamen sine ejus noxa) satisfacere, proque ipsius lubitu sub hac modo, modo sub alia forma medicamenta offerre, nemini judicio Practico instructo erit difficile. Nec *acidularum* potus circumstantiis aliis debite ponderatis inutilis est. *Universalia* sive per superius sive per inferius guttur, sive per renum canaliculos, sive per cutis reticulares ductus educentia cur hic omittam? quærenti repono, affectui particulari dicta opponi debere remedia; cum autem sanguinea massa aut serum heterogeneis inquinatum est particulis, indicata dicta, nullis præsentibus prohibentibus, exequenda sunt.

§. XV.

§. XV.

Ex *Chirurgia* quid ſperandum auxilii, ſi ſeri quantitas affectu pertinaci exiſtente per veſicatoria fonticulosvè (absque ulla ratione hodie quibusdam, qui tædioſiores quam utiles, fruſtraneos penitus & è Medicina eliminandos illos argumentis utut minùs validis dicunt, peſſimè audientes) imminuatur, aut aliorſum derivetur.

§. XVI.

Tanto autem magis perquam erit neceſſarium *diætæ* accuratum regimen, ut nempè vitetur *aëris* quæcunque præ omnibus tamen calidior & ſiccior intemperies, ut abſtineat inprimis patiens à *cibis* nimis calidis acribus ſalino-ſulphureis, nimium conditis & aromatiſatis imò quamcunque ſive in ſe ſive ex conditura acrimoniam habentibus; ut *Vinum* mediocre, modice, nec plus quam quantum neceſſitas poſtulat, debito inſuper tempore, minime jejuno ſtomacho, vel loco hujus etiam *decoctum* quoddam congruum, vel vinum ſimili decocto dilutum hauriat, *ſpiritus vini* uſum tantum non penitus omittat, iſtamque pravam illo nimium utendi conſuetudinem ſenſim ſenſimque aboleat; in *motu* & *quiete, ſomno* item ac *vigiliis* nullibi modum excedat: ut *excretorum* & *retentorum* conſueta & naturalis ſervetur conſtitutio, & tandem ubi *animi pathemata ira* cum primis *triſtitia* & ſimilia ingruunt, non cœco naturæ impetui, ſed rectæ rationis potius dictamini mos geratur.

I.

ANne *gulam* curas, GEUDER, qui voce *guloſus*,
Non re, perque *gulam* dejicis absque *gulâ*?
Sic eſt: non dapibus cùm ſis, ſed in arte *guloſus*,
Exque *gulâ* { clarus redderis / Doctor diceris } absque *gulâ*.

Nobil. & Præclariſs. Dn. Candidato, ſuo
hactenus Commenſali ſuaviſſimo
Imq. p.
Georg-Henricus Häberlin / D.

II.

IN tenui chartâ *profundere* cuncta videris:
Non tamen es Geuder / pectore *plura* tenes.

Nobil. & Clariss. Dn. Candidato
cum voto omnigenæ prosperitatis
scrips.
PRÆSES.

III.

DOctos docta decent: Qui gaudes *indole rarâ*,
Jure Tuo calamo *doctrinâ* quippe referto
Rarâ materiem perraram subjicis hancce,
Et scripto egregio das satque superque probatum,
Præmia quod summa & summos merearis honores,
Sacrâ in Apollinis Arte. Tuis *Dominator Olympi*
Donet conatus porro successibus almis!

Nobiliß. atq; Clariss. Dn. Licentiato, alteri Damoni suo, paucula hæc volanti crenâ invitâq; Minerva Altorffio Noricorum gratulabundus transmisit
Joh. Georgius Zapf / Erffurtô Thur. Med. Stud.

IV.

GRatuler, an doleam potius, non exputo, ni *Tu*
Quid faciam tandem, *Dulcis Amice*, mones.
Utri plus faveam nostrum, id quoque nescio, cum sis
Alter ego, ô mihi me charior, *alter ego*,
Hoc scio; gratari pariter, pariterque dolere
Vix me posse unum, sed puto posse duos.
Si placet ergo, isthæc mecum nunc divide: sicut
Me miserum in partes dividis, ecce, duas,
Nam quia discessu tristi divelleris à me,
Divelli *medium* sentis & ipse *mei*.
Quin igitur, quin tu, ut par est, mea damna meamque
Iam dudum instituis, quæso, dolere vicem.
Si facies, ego mox etiam gratabor *honores*
Qui nunc, & qui Te forte deinde manent.
Tu meminisse tamen digneris *Amicus Amici*,
Dimidiiq; Tui Dimidium ipse mei.

In Amicitiæ sinceræ, plusquam fraternæ, & nunquam intermorituræ tesseram posuit
Georg-Andreas Schloßberg / Eßlingensis.

FINIS.